

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2023. december 7. *

„Előzetes döntéshozatal – Szociálpolitika – A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód – 2000/78/EK irányelv – A 2. cikk (5) bekezdése – Az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma – A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény – 19. cikk – Önálló életvitel és a közösségbe való befogadás – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 26. cikk – A fogyatékossgal élő személyek társadalmi és foglalkozási integrációja – Személyi segítségnyújtás fogyatékossgal élők számára – Állásajánlat, amely a felvenni kívánt személy tekintetében alsó és felső korhatárt tartalmaz – A fogyatékossgal élő személy kívánságainak és szükségleteinek figyelembevétele – Igazolás”

A C-518/22. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Bundesarbeitsgericht (szövetségi munkaügyi bíróság, Németország) a Bírósághoz 2022. augusztus 3-án érkezett, 2022. február 24-i határozatával terjesztett elő a

J. M. P.

és

az **AP Assistenzprofis GmbH**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: A. Prechal tanácselnök, F. Biltgen, N. Wahl, J. Passer és M. L. Arastey Sahún (előadó) bírák,

főtanácsnok: J. Richard de la Tour,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- J. M. P. képviseletében T. Nick Rechtsanwalt,
- az AP Assistenzprofis GmbH képviseletében O. Viehweg Rechtsanwalt,

* Az eljárás nyelve: német.

- a görög kormány képviselőjében V. Baroutas és M. Tassopoulou, meghatalmazotti minőségben,
 - a lengyel kormány képviselőjében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,
 - a portugál kormány képviselőjében P. Barros da Costa és A. Pimenta, meghatalmazotti minőségben,
 - az Európai Bizottság képviselőjében D. Martin és E. Schmidt, meghatalmazotti minőségben,
- a főtanácsnok indítványának a 2023. július 13-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem – az Európai Unió Alapjogi Chartájával (a továbbiakban: Charta), valamint a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló, az Európai Unió nevében a 2009. november 26-i 2010/48/EK tanácsi határozattal jóváhagyott ENSZ-egyezménnyel (HL 2010. L 23., 35. o.; kihirdette: a 2007. évi XCII. törvény; a továbbiakban: ENSZ-egyezmény) összefüggésben értelmezett – a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.) 2. cikke (5) bekezdésének, 4. cikke (1) bekezdésének, 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikkének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet J. M. P. és a fogyatékossgal élő személyek számára segítségnyújtási és tanácsadási szolgáltatást nyújtó AP Assistenzprofis GmbH között felvételi eljárás keretében elkövetett, életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés miatt J. M. P. által igényelt kártérítés megfizetése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

A nemzetközi jog

- 3 Az ENSZ-egyezmény preambuluma értelmében:

„A jelen Egyezmény részes államai

[...]

- c) újólá megerősítve valamennyi emberi jog és alapvető szabadság egyetemességét, oszthatatlanságát, egymástól való kölcsönös függőségét és egymással való kölcsönös kapcsolatát, és annak szükségességét, hogy a fogyatékossgal élő személyek számára biztosítsák ezek teljes mértékű gyakorlását hátrányos megkülönböztetés nélkül;

[...]

h) elismerve továbbá, hogy bárkinek a fogyatékoság alapján történő hátrányos megkülönböztetése az emberi személy veleszületett méltóságának és értékének megsértése;

[...]

j) elismerve valamennyi fogyatékosággal élő személy, beleértve a fokozottabb támogatást igénylő személy, emberi jogai előmozdításának és védelmének szükségességét;

[...]

n) elismerve a fogyatékosággal élő személyek számára egyéni autonómiájuk és függetlenségük fontosságát, beleértve saját döntéseik meghozatalának szabadságát;

[...]

4 Ezen irányelv „Cél” című 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A jelen Egyezmény célja valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes és egyenlő gyakorlásának előmozdítása, védelme és biztosítása valamennyi fogyatékosággal élő személy számára, és a velük született méltóság tiszteletben tartásának előmozdítása.

[...]

5 Ezen egyezmény „Általános alapelvek” című 3. cikke kimondja:

„A jelen Egyezmény alapelvei a következők:

a) a veleszületett méltóság, az egyéni autonómia tisztelete, beleértve a saját döntés meghozatalának szabadságát és a személyek függetlenségét;

b) a hátrányos megkülönböztetéstől való mentesség;

c) teljes és hatékony társadalmi részvétel és befogadás;

d) a fogyatékosággal élő személyek különbözőségének tisztelete és elfogadásuk az emberi sokszínűség, valamint az emberiség részeként;

[...]

6 Ugyanezen egyezmény „Egyenlőség és hátrányos megkülönböztetéstől való mentesség” című 5. cikkének szövege a következőképpen szól:

„1. A részes államok elismerik, hogy a törvény előtt minden személy egyenlő, és mindenféle hátrányos megkülönböztetés nélkül jogosult a törvények által nyújtott védelemre és kedvezményre.

[...]

4. A fogyatékosággal élő személyek tényleges egyenlőségének előmozdításához és eléréséhez szükséges különleges intézkedések a jelen Egyezmény értelmében nem tekintendők hátrányos megkülönböztetésnek.”

- 7 Az ENSZ-egyezménynek „A törvény előtti egyenlőség” című 12. cikke a (2) bekezdésében a következőket írja elő:

„A részes államok elismerik, hogy a fogyatékossgal élő személyeket az élet minden területén másokkal azonos alapon megilleti a jog-, illetőleg cselekvőképesség.”

- 8 Ezen egyezménynek az „Önálló életvitel és a közösségbe való befogadás” című 19. cikke értelmében:

„Az Egyezményben részes államok elismerik a fogyatékossgal élő személyek egyenlő jogát a közösségben való élethez és másokkal egyenlő szabad döntéshez való jogát; minden szükséges és hatékony intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek teljes mértékben élvezhessék e jogaikat és a teljes közösségi befogadást és részvételt, beleértve a következők biztosítását:

- a) a fogyatékossgal élő személyeknek másokkal azonos alapon lehetőségük van lakóhelyüknek és annak megválasztására, hogy hol és kivel élnek együtt, és nem kötelezhetőek bizonyos megszabott körülmények között élni;
- b) a fogyatékossgal élő személyek számára hozzáférési lehetőséget biztosítanak többféle otthoni, intézményi és egyéb közösségi támogató szolgálathoz, beleértve azt a személyes segítséget, mely a közösségben éléshez és a közösségbe történő beilleszkedéshez, valamint a közösségtől való elszigetelődés és kirekesztődés megelőzése céljából szükséges;
- c) a mindenki számára nyújtott közösségi szolgáltatások és létesítmények azonos alapon hozzáférhetőek a fogyatékossgal élő személyek számára is, és igényeikhez igazítottak.”

Az uniós jog

- 9 A 2000/78 irányelv (23) és (25) preambulumbekzdése értelmében:

„(23) Nagyon korlátozott körülmények között igazolható az eltérő bánásmód, ha a valláshoz, meggyőződéshez, fogyatékossgához, korhoz vagy szexuális irányultsághoz kapcsolódó jellemző valódi és meghatározó alkalmazási feltételt [helyesen: szakmai követelményt] eredményez, amikor a cél jogos, és az alkalmazási feltétel arányos. Az ilyen körülményeket a tagállamok által [az Európai] Bizottsághoz eljuttatott információknak tartalmazniuk kell.

[...]

(25) Az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma lényegi része a foglalkoztatási irányvonalakban meghatározott célok teljesítésének, és ösztönzi a munkaerő sokféleségét. Az életkorral kapcsolatos eltérő bánásmód azonban bizonyos körülmények között igazolható, és ezért külön rendelkezéseket igényelhet, amelyek a tagállamok helyzetének megfelelően különbözhetnek. Ezért elengedhetetlen a különbségtétel a főleg jogszerű foglalkoztatáspolitikai, munkaerő-piaci és szakképzési célkitűzések által igazolt eltérő bánásmód és a tiltandó, hátrányos megkülönböztetés között.”

10 Ezen irányelvnek „Az irányelv célja” című 1. cikke a következőket mondja ki:

„Ennek az irányelvnek a célja a valláson, meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló, foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása az egyenlő bánásmód elvének a tagállamokban történő megvalósítására tekintettel.”

11 Az említett irányelv 2. cikke a következőképpen szól:

„(1) Ezen irányelv alkalmazásában az »egyenlő bánásmód elve« azt jelenti, hogy az 1. cikkben említett okok alapján nem szabad semmiféle közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést tenni.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában:

a) közvetlen hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha egy személy egy másikhoz képest kedvezőtlenebb elbánásban részesül, részesült vagy fog részesülni egy hasonló helyzetben az 1. cikkben hivatkozott okok bármelyike alapján;

[...]

(5) Ez az irányelv nem érinti a nemzeti jog által meghatározott olyan intézkedéseket, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság és a közrend fenntartásához, a bűncselekmények megakadályozásához, az egészség védelméhez és mások jogainak és szabadságának a védelméhez szükségesek.”

12 Ugyanezen irányelvnek „Az irányelv hatálya” című 3. cikkének (1) bekezdése az a) pontjában a következőképpen rendelkezik:

„A Közösségre átruházott hatáskörök korlátain belül ezt az irányelvet minden személyre alkalmazni kell, mind a köz-, mind a magánszféra vonatkozásában, beleértve a köztisztviselőket is a következőkre tekintettel:

a) a munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, a foglalkozáshoz való hozzájutás feltételei, beleértve a kiválasztási és toborzási feltételeket, bármely tevékenységi ágban és a szakmai hierarchia minden szintjén, beleértve az előmenetelt is”.

13 A 2000/87 irányelvnek a „Foglalkozási [helyesen: Szakmai] követelmények” címet viselő 4. cikke az (1) bekezdésében a következőket írja elő:

„A 2. cikk (1) és (2) bekezdése ellenére a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az 1. cikkben említett okokkal kapcsolatos jellemző alapján történő megkülönböztetés nem jelent hátrányos megkülönböztetést, ha az érintett foglalkozási [helyesen: szakmai] tevékenység jellege vagy végrehajtásának feltételrendszere miatt, az ilyen jellemző valódi és meghatározó foglalkozási [helyesen: szakmai] követelményt kíván meg, feltéve, hogy a cél jogszerű, és a követelmény arányos.”

- 14 Ezen irányelvnek „Az életkoron alapuló eltérő bánásmód igazolása” című 6. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A 2. cikk (2) bekezdése ellenére a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az életkoron alapuló eltérő bánásmód nem jelent hátrányos megkülönböztetést, ha – a nemzeti jog keretein belül – egy törvényes cél által objektíven és észszerűen igazolt, beleértve a foglalkoztatáspolitikát, a munkaerő-piaci és a szakképzési célkitűzéseket, és ha a cél elérésének eszközei megfelelők és szükségesek.

Az ilyen eltérő bánásmód magában foglalhatja, többek között:

- a) a foglalkoztatáshoz és a szakképzéshez történő hozzájutás külön feltételekhez kötését, külön foglalkoztatási és munkafeltételeket, beleértve az elbocsátási és javadalmazási feltételeket, a fiatalok, az idősebb munkavállalók és a tartásra kötelezett személyek szakmai beilleszkedésének elősegítése vagy védelmük biztosítása céljából;
- b) a foglalkoztatáshoz vagy bizonyos foglalkoztatáshoz kapcsolódó előnyökhöz való hozzájutás minimumkorhatárhoz, szakmai tapasztalathoz vagy szolgálatban eltöltött időhöz kötését;
- c) a felvétel maximális korhatárhoz kötését, amely a kérdéses állás képzési követelményein vagy a nyugdíjazás előtt munkaviszonyban töltött, ésszerű időszakon alapul.

[...]”

- 15 Ezen irányelvnek a „Pozitív és különleges intézkedések” című 7. cikke a következőket írja elő:

„(1) Tekintettel a teljes egyenlőség gyakorlati biztosítására, az egyenlő bánásmód elve nem akadályozhatja meg egyik tagállamot sem abban, hogy az 1. cikkben említett okok bármelyikével kapcsolatos hátrányok megakadályozását vagy kompenzálását célzó, külön intézkedéseket tartson fenn vagy fogadjon el.

(2) A fogyatékos személyekre vonatkozóan az egyenlő bánásmód elve nem sértheti a tagállamok jogát arra, hogy munka-egészségügyi és munkavédelmi rendelkezéseket tartsanak fenn vagy fogadjanak el, vagy olyan intézkedéseket tegyenek, amelyek a fogyatékosoknak a munkahelyi környezetbe való beilleszkedését segítik elő.”

A német jog

Az alaptörvény

- 16 Az 1949. május 23-i Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (a Németországi Szövetségi Köztársaság alaptörvénye; BGBl. 1949 I., 1. o.) alapügyre alkalmazandó változatának (a továbbiakban: alaptörvény) 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az emberi méltóság sérthetetlen. Tiszteletben tartása és védelme minden közhatalmi szerv kötelezettsége.

(2) A német nép ezért a sérthetetlen és elidegeníthetetlen emberi jogokat az egész világon minden emberi közösség, a béke és az igazságosság alapjaként ismeri el.

[...]

17 Az alaptörvény 2. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Mindenkinek joga van az egyéni önmegvalósításhoz, feltéve, hogy az nem sérti mások jogait, az alkotmányos rendet vagy az erkölcsi jogot.”

Az AGG

18 A 2006. augusztus 14-i Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (az egyenlő bánásmódról szóló általános törvény; BGBl. 2006. I., 1897. o., a továbbiakban: AGG) célja a 2000/78 irányelv német jogba való átültetése.

19 Az AGG 1. §-a értelmében:

„A jelen törvény célja a faji vagy etnikai hovatartozáson, nemem, valláson, meggyőződésen, fogyatékonyságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés megakadályozása, illetve kiküszöbölése.”

20 Az AGG 3. §-ának (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Közvetlen hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha egy személy egy másikhoz képest kedvezőtlenebb elbánásban részesül, részesült vagy fog részesülni egy hasonló helyzetben az 1. cikkben hivatkozott okok bármelyike alapján. [...]”

21 Az AGG 5. §-a kimondja:

„A 8–10. cikkben [...] felsorolt okoktól függetlenül az eltérő bánásmód akkor is megengedett, ha megfelelő és alkalmas intézkedéseket hoznak az 1. cikkben említett okok valamelyike miatt fennálló hátrányok megelőzésére vagy ellensúlyozására.”

22 Az AGG 7. §-a (1) bekezdésének szövege a következő:

„A munkavállalókat nem érheti hátrányos megkülönböztetés az 1. §-ban felsorolt okok alapján [...]”

23 Az AGG 8. §-ának (1) bekezdése előírja:

„Az 1. §-ban felsorolt okok valamelyikén alapuló eltérő bánásmód akkor megengedett, ha a szakmai tevékenység jellege vagy gyakorlásának feltételei miatt a szóban forgó ok lényeges és meghatározó szakmai követelményt képez, feltéve, hogy a cél jogszerű, és a követelmény arányos.”

24 Az AGG 10. §-a értelmében:

„A 8. § ellenére az életkoron alapuló eltérő bánásmód megengedett, ha az egy törvényes cél által objektíven és észszerűen igazolt. Az e cél elérésének érdekében alkalmazott eszközöknek megfelelőeknek és szükségeseknek kell lenniük. Az ilyen eltérő bánásmód magában foglalhatja, többek között:

1. a foglalkoztatáshoz és a szakképzéshez történő hozzájutás külön feltételekhez kötését, valamint a külön foglalkoztatási és munkafeltételek megállapítását, beleértve a javadalmazásra és a munkaviszony megszűnésére vonatkozó feltételeket, a fiatalok, az idősebb munkavállalók,

valamint a segítségre szoruló személyek szakmai beilleszkedésének elősegítése és biztosítása, illetve védelmük biztosítása érdekében,

2. foglalkoztatáshoz vagy bizonyos foglalkoztatáshoz kapcsolódó előnyökhöz való hozzájutás minimumkorhatárhoz, szakmai tapasztalathoz vagy szolgálatban eltöltött időhöz kötését;

3. a felvétel maximális korhatárhoz kötését, amely a kérdéses állás képzési követelményein vagy a nyugdíjazás előtt munkaviszonyban töltött, észszerű időszakon alapul.

[...]

25 Az AGG 15. §-a a következőképpen rendelkezik:

„(1) A hátrányos megkülönböztetés tilalmának megsértésével okozott kárt a munkáltató köteles megtéríteni. [...]

(2) A munkavállaló a nem vagyoni kárért megfelelő pénzbeli kártérítést követelhet. [...]

Az SGB

26 Az 1975. december 11-i Sozialgesetzbuch, Erstes Buch (I) (a szociális törvénykönyv I. könyve) (BGBl. 1975 I, 3015. o.; a továbbiakban: SGB I.) 33. §-a kimondja:

„Ha a jogok vagy kötelezettségek tartalmát jellegüket vagy terjedelmüket tekintve nem határozzák meg részletesen, azok kialakításakor figyelembe kell venni a jogosult vagy a kötelezett személyes életkörülményeit, szükségleteit és teherviselő képességét, valamint a helyi viszonyokat, amennyiben ezt a jogszabályi rendelkezések nem zárják ki. E tekintetben a jogosult vagy a kötelezett kívánságait tiszteletben kell tartani, amennyiben azok ésszerűek.”

27 A 2016. december 23-i Sozialgesetzbuch, Neuntes Buch (IX) (a szociális törvénykönyv IX. könyve) (BGBl. 2016 I, 3234. o.; a továbbiakban: SGB IX.) 8. §-ának (1) bekezdése a következőképpen szól:

„A [társadalomban való részvétel elősegítésére irányuló] ellátásokkal kapcsolatos döntés meghozatalakor és az ellátások nyújtása során teljesíteni kell az ellátásra jogosultak indokolt kívánságait. E tekintetben figyelembe kell venni az ellátásra jogosultak személyes életkörülményeit, életkorát, nemét, családját, vallási és világnézeti igényeit is; az [SGB I.] 33. §-a az ezt meghaladó rész tekintetében alkalmazandó. [...]

28 Az SGB IX. 78. §-ának (1) bekezdése a következőket írja elő:

„A független és önálló mindennapi életvitelhez – a napirend kialakítását is ideértve – segítségnyújtás vehető igénybe. A segítségnyújtás különösen az olyan általános mindennapi feladatokra terjed ki, mint a háztartás vezetése, társadalmi kapcsolatok kialakítása, személyes élettervezés, a társadalmi és kulturális életben való részvétel, szabadidős tevékenységek – a sporttevékenységeket is ideértve –, valamint az orvosi és orvos által előírt ellátások hatékonyságának biztosítása. A segítségnyújtás kiterjed a környezettel e területeken folytatott kommunikációra is.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 29 Az alapeljárás alperese, az AP Assistenzprofis társaság, a fogyatékossgal élő személyek számára a mindennapi önálló életvitelük biztosítása céljából segítségnyújtási és tanácsadási szolgáltatásokat kínál az SGB IX. 78. §-a (1) bekezdésének megfelelően.
- 30 2018 júliusában e társaság állásajánlatot tett közzé, amely szerint A., aki egy 28 éves női egyetemi hallgató, női személyi segítőt keres, akik a mindennapi élet összes területén segítenek neki, és akiknek „lehetőleg 18 és 30 év között” kell lenniük.
- 31 Az alapeljárás 1968-ban született felperese, J. M. P. jelentkezett erre az állásajánlatra, és az AP Assistenzprofistól elutasító választ kapott.
- 32 Peren kívüli jogérvényesítést követően J. M. P. keresetet indított az AP Assistenzprofis ellen az Arbeitsgericht Köln (kölni munkaügyi bíróság, Németország) előtt az AGG 15. §-ának (2) bekezdése alapján életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetésből eredő kár megtérítése iránt.
- 33 E kereset keretében J. M. P. egyrészt arra hivatkozott, hogy mivel az állásajánlat kifejezetten „18 és 30 év közötti” személyeknek szólt, feltételezhető, hogy őt kizárólag életkora miatt nem vették figyelembe a felvételi eljárásban, amit az AP Assistenzprofis nem cáfolt. Másrészt az ebből eredő, életkoron alapuló eltérő bánásmód nem igazolható sem a személyi segítségnyújtási szolgáltatás jellegére tekintettel, sem pedig az AGG 8. §-ának (1) bekezdése vagy 10. §-a alapján nem engedélyezett, mivel többek között egy adott életkor nem bír jelentőséggel az ilyen személyi segítségnyújtás keretében fennálló bizalmi viszony szempontjából.
- 34 Az AP Assistenzprofis a kereset elutasítását kérte arra hivatkozva, hogy az életkoron alapuló esetleges eltérő bánásmód igazolt az AGG 8. §-ának (1) bekezdése vagy 10. §-a alapján. A személyi segítségnyújtás a mindennapi személyes kísérelből áll, amely a támogatott személy részéről állandó függőséget feltételez. Következésképpen a meghatározott életkori követelmény lehetővé tenné, hogy A. kielégítthesse tisztán személyes szükségleteit az egyetemi hallgatóként folytatott társadalmi életében.
- 35 Az alapeljárás alperese szerint az SGB IX. 8. §-ának (1) bekezdése értelmében figyelembe kell venni a segítségnyújtást igénybe vevő személy indokolt kívánságait és szubjektív szükségleteit. Ennek fényében a segítséget nyújtó személy meghatározott életkorára vonatkozó indokolt kívánságot az AGG 8. §-ának (1) bekezdése értelmében vett „lényeges és meghatározó szakmai követelménynek” kell tekinteni, amely lehetővé teszi az SGB IX. 78. §-ának (1) bekezdésében említett segítségnyújtás céljának elérését, az alaptörvény 2. cikkének (1) bekezdésével együttesen értelmezett 1. cikke szerinti védelemben részesítve a személyiségi jogokat. Az AP Assistenzprofis úgy véli, hogy ez a követelmény is arányos. Ezenkívül az alapügyben szóban forgóhoz hasonló, életkoron alapuló eltérő bánásmód az AGG 10. §-a alapján megengedett, mivel azt egy törvényes cél objektíven és észszerűen igazolja, és a személyi segítségnyújtás célja elérésének – az SGB IX. 78. §-ában említett – eszközei megfelelők és szükségesek.
- 36 Mivel az Arbeitsgericht Köln (kölni munkaügyi bíróság) helyt adott J. M. P. keresetének, a Landesarbeitsgericht Köln (kölni munkaügyi fellebbviteli bíróság, Németország) pedig az AP Assistenzprofis által benyújtott fellebbezésnek, J. M. P. felülvizsgálati kérelmet nyújtott be ez utóbbi ítélettel szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz, nevezetesen a Bundesarbeitsgerichthez (szövetségi munkaügyi bíróság, Németország).

- 37 Elöljáróban e bíróság megállapítja egyrészt, hogy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló helyzet a 2000/78 irányelv hatálya alá tartozik, amennyiben az említett irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett munkavállalás kiválasztási feltételeire vonatkozik. Másrészt úgy véli, hogy az alapeljárás alperesének elutasító válaszát követően az alapeljárás felperese ezen irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében vett, életkoron alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetést szenvedett el.
- 38 Az említett bíróság pontosítani kívánja, hogy olyan helyzetben, mint amelyről az alapügyben szó van, a személyi segítségnyújtás különös esetében, amelyben mind az alapeljárás felperese, mind a fogyatékos személy hivatkozhat a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelemre, a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem annak tisztázására irányul, hogy az alapeljárás felperesének az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetéssel szembeni hatékony védelemhez való joga és a fogyatékossgal élő személynek a fogyatékossgán alapuló hátrányos megkülönböztetéssel szembeni hatékony védelemhez való joga mennyiben egyeztethető össze a 2000/78 irányelvre tekintettel, amely a foglalkoztatás és munkavégzés tekintetében érvényre juttatja a hátrányos megkülönböztetés tilalmának a Charta 21. cikkében foglalt általános elvét.
- 39 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság először is pontosítja, hogy a személyi segítségnyújtás az alkalmazandó nemzeti jogszabályok, vagyis az SGB I. 33. §-ával összefüggésben értelmezett SGB IX. 8. §-a értelmében az önrendelkezés elvén alapul, amely ily módon arra irányul, hogy a fogyatékossgal élő személyek számára lehetővé tegye mindennapi életük lehető legönállóbb és legfüggetlenebb módon történő megszervezését, figyelembe véve többek között a segítségnyújtási szolgáltatások kedvezményezettjeinek indokolt kívánságait. Az SGB IX. 78. §-ának (1) bekezdése értelmében az említett ellátások magukban foglalják többek között a mindennapi élet általános feladatainak ellátását, mint a háztartás vezetése, társadalmi kapcsolatok kialakítása, személyes élettervezés, valamint a közösségi és kulturális életben való részvétel.
- 40 Másodszor e bíróság megjegyzi, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a 2000/78 irányelv az ENSZ-egyezmény hatálya alá tartozó kérdésekkel kapcsolatos uniós jogi aktusok közé tartozik, így arra hivatkozni lehet az említett irányelv értelmezése céljából (2019. szeptember 11-i Nobel Plastiques Ibérica ítélet, C-397/18, EU:C:2019:703, 39. és 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), mivel ezen egyezmény, különösen annak 19. cikke konkrét követelményeket tartalmaz annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek másokkal egyenlő önállósággal és szabad döntéssel éljenek.
- 41 Harmadszor, az autonómiához és a szabad döntéshez való jog tiszteletben tartása lehetővé teszi a Charta 1. cikke, valamint az alaptörvény 1. §-a értelmében vett emberi méltóság biztosítását, tekintettel arra, hogy a személyi segítség az élet minden területére vonatkozik, és következésképpen az e segítséget nyújtó személy elkerülhetetlenül és mélyen beavatkozik az e támogatást igénybe vevő személy magán- és intim szférájába. Ezért a személyi segítségnyújtási szolgáltatásban részesülő, fogyatékkal élő érintett személy kívánságait tiszteletben kell tartani, feltéve, hogy ezek a kívánságok a konkrét esetben ésszerűek.
- 42 Negyedszer, ami az uniós jog azon rendelkezéseit illeti, amelyek igazolhatják az életkoron alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetést olyan körülmények között, mint amilyenekről az alapügyben szó van, a kérdést előterjesztő bíróság egyrészt arra keresi a választ, hogy lehet-e úgy tekinteni, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikkének (5) bekezdésében említett okok – mint mások jogainak és szabadságainak védelme – alkalmasnak tekinthetők-e az ilyen hátrányos

megkülönböztetés igazolására, azzal érvelve, hogy álláspontja szerint számos tényező szól amellett, hogy a fogyatékossgal élő személyek számára is biztosítani kell ilyen szabad döntéshez való jogot a személyi segítségnyújtás keretében.

- 43 Másrészt ez a bíróság nem zárta ki azt, hogy az ilyen hátrányos megkülönböztetés ezen irányelv 4. cikkének (1) bekezdése alapján igazolható legyen. Így többek között arra keresi a választ, hogy a fogyatékossgal élő személy által az önrendelkezéshez való joga keretében kifejezett azon kívánsága, hogy a személyi segítséget nyújtó személy egy bizonyos korcsoportba tartozzon, „jellemzőnek” minősül-e, továbbá hogy az ilyen korcsoport előnyben részesítése minősülhet-e az e rendelkezés értelmében vett „valódi és meghatározó szakmai követelménynek”.
- 44 Ezenkívül felmerül a kérdés, hogy a 2000/78 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „törvényes célnak” minősülhet-e az a tény, hogy a nemzeti jogalkotó a fogyatékossgal élő személyek indokolt kívánságainak kifejezéséhez való jog és a személyi segítségnyújtási szolgáltatások nyújtására vonatkozó szabad döntés révén azt a célt követi, hogy erősítse e személyek személyes autonómiáját mindennapi életükben és a társadalomban való részvételre való motivációjukat.
- 45 Végül az előterjesztő bíróság felteszi a kérdést, hogy az említett irányelv 7. cikke, amely a foglalkoztatás terén a teljes egyenlőség gyakorlati biztosítására törekszik, releváns-e az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés igazolására az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben.
- 46 E körülmények között a Bundesarbeitsgericht (szövetségi munkaügyi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy értelmezhető-e a [2000/78 irányelv] 4. cikkének (1) bekezdése, 6. cikkének (1) bekezdése, 7. cikke és/vagy 2. cikkének (5) bekezdése – a [Charta] előírásaira, valamint az [ENSZ-egyezmény] 19. cikkére tekintettel –, hogy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló helyzetben igazolható az életkoron alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetés?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 47 Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikkének (5) bekezdését, 4. cikkének (1) bekezdését, 6. cikkének (1) bekezdését és/vagy 7. cikkét a Charta rendelkezéseivel, valamint az ENSZ-egyezmény 19. cikkével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes, ha a személyi segítséget nyújtó személy felvétele életkori feltételhez van kötve egy olyan nemzeti jogszabály alapján, amely a fogyatékossguk miatt személyi segítségnyújtási szolgáltatásra jogosult személyek egyéni kívánságainak figyelembevételét írja elő.
- 48 Elöljáróban meg kell állapítani egyrészt, hogy az alapeljárás tárgyát képező helyzet a 2000/78 irányelv hatálya alá tartozik, mivel a személyi segítséget nyújtó személy felvétele során, amelynek keretében a pályázóknak „lehetőség szerint 18 és 30 év közöttinek” kell lenniük, az ezen irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett, „a munkavállaláshoz [...] való hozzájutás feltételei[re vonatkozik], beleértve a kiválasztási és toborozási feltételeket” is.

- 49 Másrészt úgy tűnik, hogy a J. M. P. által a pályázatának benyújtását követően az AP Assistenzprofistól kapott elutasító válasz az életkora miatt érkezett, ez tehát a 2000/78 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében vett, életkoron alapuló „közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek” minősül.
- 50 E körülmények között meg kell vizsgálni, hogy az ilyen, életkoron alapuló eltérő bánásmód igazolható-e a 2000/78 irányelv alapján.
- 51 Ezen irányelv 2. cikkének (5) bekezdését illetően, amelyet elsőként kell megvizsgálni, hangsúlyozni kell, hogy e rendelkezés értelmében az említett irányelv nem érinti a nemzeti jog által meghatározott olyan intézkedéseket, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság és a közrend fenntartásához, a bűncselekmények megakadályozásához, az egészség védelméhez, valamint mások jogainak és szabadságainak a védelméhez szükségesek.
- 52 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy az uniós jogalkotó az említett rendelkezés elfogadásával a foglalkoztatás és a munkavégzés területén meg kívánta előzni, illetve fel kívánta oldani az egyrészt az egyenlő bánásmód elve, másrészt a demokratikus társadalom működéséhez nélkülözhetetlen, következő célok szükségessége közötti konfliktust: a közrend, a közbiztonság és a közegészség védelme, a bűncselekmények megakadályozása, valamint a mások jogainak és szabadságának védelme. A jogalkotó tehát úgy határozott, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikkének (5) bekezdésében felsorolt bizonyos esetekben az ezen irányelvben szereplő elvek nem alkalmazandók az említett irányelv 1. cikkében foglalt okok valamelyikén alapuló eltérő bánásmódot megvalósító intézkedésekre, feltéve mindazonáltal, hogy ezen intézkedések szükségesek a fent említett célok megvalósításához (2023. január 12-i TP [Közszolgálati televízió audiovizuális szerkesztője] ítélet, C-356/21, EU:C:2023:9, 70. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 53 E 2. cikk (5) bekezdését, mivel eltérést enged a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvétől, szigorúan kell értelmezni (2023. január 12-i TP [Közszolgálati televízió audiovizuális szerkesztője] ítélet, C-356/21, EU:C:2023:9, 71. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 54 A jelen ügyben először is azt kell megvizsgálni, hogy az alapügyben szóban forgó eltérő bánásmód a nemzeti szabályozás által az említett 2. cikk (5) bekezdésének megfelelően előírt intézkedésből ered-e.
- 55 E tekintetben a Bíróság elé terjesztett iratokból kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti jogszabály, vagyis az SGB IX. 8. §-ának az SGB I. 33. §-ával összefüggésben értelmezett (1) bekezdése előírja, hogy a személyi segítségnyújtással kapcsolatos döntés meghozatalakor, valamint e szolgáltatásoknak a fogyatékkal élő személy társadalomban való részvételének elősegítésére irányuló teljesítése során eleget tesznek az ezen ellátások jogosultjainak indokolt kívánságainak, amennyiben azok észszerűek, figyelembe véve az említett jogosultak személyes életkörülményeit, életkorát, nemét, családját, valamint vallási és világnézeti szükségleteit.
- 56 E jogszabály kellően pontos megfogalmazásban felhatalmazza, sőt kötelezi a személyi segítséget nyújtó személyeket arra, hogy a személyi segítség formájának kidolgozása során tiszteletben tartsák az érintett fogyatékos személyek egyéni kívánságait, beleértve adott esetben az e segítséget nyújtani hivatott személy életkorával kapcsolatos kívánságaikat is, és az említett jogszabály alkalmazása során ezen kívánságokat figyelembe véve olyan egyedi intézkedéseket fogadjanak el, mint például azt, hogy az ilyen személy felvételét életkori feltételhez kössék. Ilyen körülmények

- között, és a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő esetleges vizsgálatra figyelemmel, az alapügy tárgyát képező, életkoron alapuló eltérő bánásmód a 2000/78 irányelv 2. cikkének (5) bekezdése értelmében nemzeti jogszabály által előírt intézkedésből ered.
- 57 Másodsor meg kell vizsgálni, hogy az említett intézkedés a 2. cikk (5) bekezdésében meghatározott célok valamelyikére, és különösen „mások jogainak és szabadságainak védelmére” irányul-e.
- 58 E tekintetben, amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, az a jogszabály, amelynek alapján ugyanezen intézkedést elfogadták, a fogyatékossgal élő személyek önrendelkezésének védelmére irányul azáltal, hogy biztosítja az említett személyek kívánságainak kifejezéséhez és szabad döntéshez való jogát a személyi segítségnyújtási szolgáltatások nyújtásával kapcsolatos döntések meghozatala és e szolgáltatások nyújtása során, mivel ezen ellátások az élet minden területére kiterjednek, és mélyen beavatkoznak az e támogatást igénybe vevő személy magán- és intim szférájába. Az említett jogszabály célja tehát a fogyatékossgal élő személyek ahhoz való jogának biztosítása, hogy életkörülményeiket a lehető legnagyobb mértékben önállóan és függetlenül alakítsák ki.
- 59 Márpedig, amint arra a főtanácsnok indítványának 63. pontjában rámutatott, az ilyen célkitűzés a 2000/78 irányelv 2. cikke (5) bekezdésének hatálya alá tartozik, amennyiben az a fogyatékossgal élő személyek önrendelkezéshez való jogának védelmére irányul, amelynek értelmében e személyeknek képeseknek kell lenniük annak megválasztására, hogy hol és kivel élnek.
- 60 Az ilyen jog szükségszerűen magában foglalja annak lehetőségét, hogy meghatározzák a számukra nyújtandó személyi segítséget, ami magában foglalja az ilyen szolgáltatás nyújtásával megbízott személy kiválasztási kritériumainak meghatározását és az e személy felvételi folyamatában való aktív részvételt.
- 61 E tekintetben hangsúlyozni kell egyrészt, hogy a kívánságok kinyilvánításához és a szabad döntéshez való, a jelen ítélet 58. pontjában említett jog érvényre juttatja a fogyatékossgal élő személyek azon jogát, hogy az önállóságuk, társadalmi és szakmai beilleszkedésük, valamint a közösség életében való részvételük biztosítását célzó intézkedésekben részesüljenek, amely a Charta 26. cikkének megfelelően az uniós jog által elismert jogok részét képezi.
- 62 Másrészt a fogyatékossgal élő személyek önrendelkezési jogának tiszteletben tartása az ENSZ-egyezmény 19. cikkében is szereplő célkitűzés, amelynek rendelkezéseire hivatkozni lehet a 2000/78 irányelv rendelkezéseinek értelmezéséhez, beleértve annak 2. cikke (5) bekezdését is. Az említett irányelvet lehetőség szerint azonban az egyezményvel összhangban kell értelmezni (lásd ebben az értelemben 2019. szeptember 11-i Nobel Plastiques Ibérica ítélet, C-397/18, EU:C:2019:703, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 63 Harmadszor meg kell vizsgálni, hogy az olyan, életkoron alapuló eltérő bánásmód, mint amelyről az alapügyben szó van, a mások jogainak és szabadságainak az ezen irányelv 2. cikkének (5) bekezdése értelmében vett védelméhez, és különösen az érintett fogyatékos személy önrendelkezéshez való jogának a személyi segítségnyújtási szolgáltatások nyújtása során történő védelméhez szükséges intézkedés eredménye-e.

- 64 A jelen ügyben a szóban forgó állásajánlatban a 18 és 30 év közötti korcsoport előnyben részesítésének feltüntetése abból ered, hogy A.-nak 28 éves diákként a mindennapi társadalmi élet minden területén személyi segítségre van szüksége, amely segítség tehát a magán- és intimszféráját érinti, tekintettel az általános feladatokra, amelyek nem csak a mindennapi életének megszervezését, beleértve a szigorú értelemben vett személyes szükségleteinek tervezését, hanem a társadalmi és kulturális életének szervezését is érintik. A Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy a bizonyos korcsoport előnyben részesítését többek között az a körülmény indokolta, hogy a segítséget nyújtó személy könnyen be tudjon illeszkedni A. személyes, szociális és egyetemi környezetébe.
- 65 Következésképpen olyan helyzetben, mint amelyről az alapügyben szó van, a személyi segítségnyújtási szolgáltatásokat igénybe vevő fogyatékossgal élő személy által kifejezett, bizonyos korcsoport előnyben részesítésének figyelembevétele előmozdíthatja e személyi önrendelkezéshez való jogának tiszteletben tartását e személyi segítségnyújtási szolgáltatások nyújtása során, mivel észszerűen elvárható, hogy a fogyatékossgal élő személlyel azonos korcsoportba tartozó személy könnyebben beilleszkedik ez utóbbi személyes, társadalmi és egyetemi környezetébe.
- 66 A kérdést előterjesztő bíróság által az alapügy valamennyi körülményére tekintettel elvégzendő vizsgálatra is figyelemmel az olyan, életkoron alapuló eltérő bánásmód, mint amelyről az alapügyben szó van, a 2000/78 irányelv 2. cikkének (5) bekezdése értelmében mások jogainak és szabadságainak védelméhez szükséges intézkedésből ered.
- 67 Következésképpen, mivel az életkoron alapuló eltérő bánásmód igazolható e 2. cikk (5) bekezdése alapján, feltéve hogy az e rendelkezés értelmében mások jogainak és szabadságainak védelméhez szükséges intézkedés eredménye, nem kell vizsgálni, hogy az a 2000/78 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése, 6. cikkének (1) bekezdése és/vagy 7. cikke alapján is igazolható-e.
- 68 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikkének (5) bekezdését a Charta 26. cikkével és az ENSZ-egyezmény 19. cikkével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha a személyi segítséget nyújtó személy felvétele életkori feltételhez van kötve olyan nemzeti jogszabály alapján, amely a fogyatékossguk miatt személyi segítségnyújtásra jogosult személyek egyéni kívánságainak figyelembevételét írja elő, ha az ilyen intézkedés mások jogainak és szabadságainak védelmében szükséges.

A költségekről

- 69 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv 2. cikkének (5) bekezdését az Európai Unió Alapjogi Chartájának 26. cikkével és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló, az Európai Unió nevében a 2009.

november 26-i 2010/48/EK tanácsi határozattal jóváhagyott ENSZ-egyezmény 19. cikkével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

azzal nem ellentétes, ha a személyi segítséget nyújtó személy felvétele életkori feltételhez van kötve olyan nemzeti jogszabály alapján, amely a fogyatékoságuk miatt személyi segítségnyújtásra jogosult személyek egyéni kívánságainak figyelembevételét írja elő, ha az ilyen intézkedés mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.

Aláírások